

Δεν γνωρίζουμε την ουσία του Θεού, αλλά ούτε και του ανθρώπου! (Δημήτρης Ιωάννου)

/ [Πεμπτούσία](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://bitly.com/2b7cAKm>]

Ας γίνουμε πιο αναλυτικοί: δεν μπορούμε κατά κανέναν τρόπο να αναγάγουμε ούτε μια ανθρώπινη ύπαρξη σε έννοια. Μπορούμε ασφαλώς να ορίσουμε εννοιολογικά, και πάλι όχι εξαντλητικά, την λέξη «κύκλος» (πχ «το σύνολο των σημείων ενός επίπεδου που απέχουν το ίδιο από ένα άλλο σημείο»), αλλά ποτέ δεν θα μπορούσαμε να κάνουμε το ίδιο για ένα ανθρώπινο ον. Αν δεν φτάσουμε στο σημείο να γνωρίσουμε κάποιον, δεν μπορούμε ποτέ, με οιαδήποτε αναλυτική περιγραφή, να δώσουμε σε κάποιον να καταλάβει ποιος είναι ο περιγραφόμενος άνθρωπος.

Ο λόγος γι' αυτό δεν είναι ότι δεν γνωρίζουμε ακόμη αρκετά, και ότι, αν προοδεύσει περισσότερο π.χ. η φυσική και η ψυχολογία, θα μπορέσουμε μια μέρα να δώσουμε μια οριστική εξήγηση του ποιος είναι ο τάδε άνθρωπος. Η πλάνη αυτή, πολύ γνωστή στους φιλοσόφους με το όνομα «αναγωγισμός», βασίζεται στον

λαθεμένο ισχυρισμό ότι οι άνθρωποι είναι κάτι σαν μηχανές ή έστω το αποτέλεσμα πολύπλοκων φυσικοχημικών διαδικασιών, που , όταν κατανοηθούν πλήρως, θα «λυθεί» το μυστήριο της ανθρώπινης προσωπικότητας. Πέρα από το γεγονός ότι η αντίληψη αυτή δεν ισχύει πια μήτε στην ατομική φυσική (νόμος του Χάιζενμπεργκ κλπ), η επιστήμη ολοένα και περισσότερο κατανοεί ότι τα ανθρώπινα όντα (ή τα έμβια σε σχέση με τα άβια κ.λπ.) έχουν την δική τους, μη αναγώγιμη, «ύπαρξη», τρόπο του είναι, και ότι για να γνωρίσεις πραγματικά έναν άνθρωπο, θα πρέπει οπωσδήποτε να έχεις προσωπική επαφή μαζί του. Και επιπλέον, οσοδήποτε προσωπική επαφή και να έχεις, όπως είπαμε, με κάποιον, ποτέ δεν θα φτάσεις στο σημείο ώστε να θεωρείς ότι γνωρίζεις τα πάντα για αυτό το άτομο και ότι ποτέ πια δεν πρόκειται αυτό να αποτελέσει πηγή έκπληξης για σένα. Οι άνθρωποι, λοιπόν, χρησιμοποιούν έννοιες, αλλά δεν είναι οι ίδιοι έννοιες, ούτε μπορούν να γίνουν έννοιες. Είναι πάνω από αυτές- φυσικά το ίδιο ισχύει, πολύ περισσότερο , για τον Θεό. Έτσι, τα αισθητά, αλλά και τα νοητά, είναι «μέσα μεταξύ Θεού και ανθρώπων», αλλά Θεός και άνθρωποι δεν είναι μήτε το ένα μήτε το άλλο, αλλά πάνω από αυτά –έστω και αν, ειδικά ο άνθρωπος, έχει και σώμα, χρησιμοποιεί και έννοιες κλπ. Γι' αυτό και ο άγιος Γρηγόριος Νύσσης έχει τονίσει ότι δεν γνωρίζουμε όχι μόνο την ουσία του Θεού, αλλά μήτε καν του ανθρώπου - ο δυναμισμός προπαντός της θείας, αλλά και της ανθρώπινης υπάρξεως ξεπερνά τον εννοιολογικό ορίζοντα, απαιτεί «βίωμα». Ως προς αυτό, η βυζαντινή θεολογία, έχει υπαρξιστικό προσανατολισμό.

Πρέπει πια να θυμηθούμε την γνωστή λέξη που χρησιμοποίησαν οι βυζαντινοί για να περιγράψουν αυτή την πραγματικότητα: πρόκειται βέβαια για τον όρο «υπόστασις». Η υπόσταση σημαίνει το πρόσωπο, μια οντότητα που έχει τον δικό της τρόπο υπάρξεως[xvii], και δεν μπορεί αυτός να γίνει γνωστός παρά με «κοινωνία», με άμεση δηλαδή και «προσωπική», ακριβώς, επαφή με τον άλλο[xviii]. Η επιστημονική γνώση δεν μπορεί ποτέ να υποκαταστήσει την προσωπική επαφή, πολύ περισσότερο δεν ονειρευόμαστε μια εποχή όπου την μεταξύ ανθρώπων κοινωνία θα αντικαταστήσει η μοναχική συσσώρευση πληροφοριών. Η «υπόστασις» είναι το μέγα μυστήριο της θείας και της ανθρώπινης ύπαρξης.

[Συνεχίζεται]

[xvii] Και πάλι πρόκειται για συνεισφορά του Μ. Βασιλείου (δες Φλορόφσκι, ο.π. σελ. 136 κ.ε.)

[xviii] Ο όρος «κοινωνία» έχει στην θεολογία ειδικό νόημα, και δεν σημαίνει απλή ανταλλαγή αισθημάτων ή πληροφοριών. Ειδικά για το ζήτημα της κοινωνίας των όντων στον άγιο Μάξιμο, δες π. Ν. Λουδοβίκου, Η Ευχαριστιακή Οντολογία, 1992, σελ. 165 κ.ε.